

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

1 Hangi kanıt neyi gösterir?

Bir öğrenci, görünür denetim olmadığında da sorumluluk alınabileceğini anlatan bir pano hazırlıyor. Pano, melek ve ahiret inancının ahlaki davranışla ilişkisini ele alacak; kişilerin iç dünyası hakkında kesin hüküm vermeyecektir.

Hangi kanıt–sonuç çifti panonun hem örnek seçme hem yorumlama ölçütüne uyar?

- A) K seçilir; davranışın yalnız görünür denetimle oluşabileceği sonucuna varılır.
- B) L seçilir; görünür denetim olmadan sorumluluk görülür, kişinin bütün inancı belirlenmez.
- C) L seçilir; bu davranışın o kişinin bütün davranışlarını temsil ettiği sonucuna varılır.
- D) M seçilir; tek yanlış davranışın kişinin inancını kesin olarak gösterdiği söylenir.

2 İki eksik yolculuk kaydı

Bir etkinlikte hac ile umreyi ayırt etmek için iki yolculuk kaydı inceleniyor. Kayıtlarda gösterilmeyen bir uygulamanın yapılmadığı varsayılmayacaktır. Amaç, ortak uygulama ile ayırt edici bilgiyi ayırmaktır.

K kaydı

- İhram
- Tavaf
- Sa'y

Tarih belirtilmemiş; diğer uygulamalar kaydedilmemiş.

L kaydı

- Hac günleri
- İhram, tavaf, sa'y
- Arafat vakfesi kaydedilmiş.

Bilgi kutusu

Umrede Arafat vakfesi bulunmaz.

Hangi sınıflandırma ve ek bilgi isteği, kayıtların sınırını birlikte gözetir?

- A) K kesin umredir; L'yi ayırmak için tavafin yapıp yapılmadığı yeniden sorulmalıdır.
- B) K kesin hacdir; L'yi ayırmak için yolculuğun kaç gün sürdüğü sorulmalıdır.
- C) L umredir; K için yalnız ihram giyilip giyilmediğinin bilinmesi yeterlidir.
- D) L hacdir; K için zaman ve Arafat vakfesi bilgisi tamamlanmalıdır.

3 Görev ile benzetme

Bir sergi kartında Cebrail vahiy göreviyle tanıtılıyor. Öğrenci, açıklamayı kolaylaştırmak için kartın altına “Bu görevi yaparken insan gibi yemek ve uykuya ihtiyaç duyar.” yazıyor. Öğretmen İslam inancındaki melek anlayışına uygun düzeltme istiyor.

Hangi düzeltme doğru bilgiyi koruyup eklenen yanlışı giderir?

- A) Vahiy görevini korumak; melekleri insanın biyolojik ihtiyaçlarıyla tanımlayan cümleyi çıkarmak
- B) Vahiy bilgisini silmek; yemek ve uyku cümlesini korumak
- C) İki cümleyi de insanlarla ilgili bilimsel deney sonucu saymak
- D) Kartta ad bulunduğu için bütün cümleleri doğru kabul etmek

4 Toplanmak mı, değerlendirilmek mi?

Ahiret kavramları için hazırlanan kartta “Mahşer: insanların toplanması” ve “Mizan: davranışların değerlendirilmesi” yazıyor. Bir öğrenci iki kartın aynı olayı aynı yönden anlattığını söylüyor.

Hangi açıklama iki kavramın bağı ve farkını korur?

- A) İkisi farklı ad taşıdığı için ahiret inancıyla ortak ilişkileri yoktur.
- B) Toplanma değerlendirme anlamına geldiğinden kartlar her yerde değiştirilebilir.
- C) İkisi ahiret anlayışıyla ilişkilidir; biri toplanmayı, diğeri değerlendirmeyi vurgular.
- D) Mizan yalnız dünyadaki nesnelerin kütlesini ölçmeyi anlatır.

5 Dış denetim kalkınca

Sınıf kitaplığında ödünç kayıt defteri kaybolmuştur. Bir öğrenci aldığı kitabı kimser fark etmeyeceği hâlde geri getirir. Arkadaşı “Artık kayıt yok, kitabın sorumluluğu da yok.” der.

Arkadaşın çıkarımını sorumluluk bakımından değerlendiriniz. Davranışın ahiret bilinciyle nasıl ilişkilendirilebileceğini, kişinin iç inancına kesin hüküm vermeden açıklayınız.

6. Düşünce ile eylem

Bir öğrenci sınav sırasında arkadaşının kâğıdına bakma düşüncesini fark eder; bakmamayı seçer. Nâs suresinin kötü telkinlere karşı Allah’a sığınma mesajını hatırlar. Başka bir öğrenci “Aklına geldiyse artık yapmak zorundasın.” der.

Hangi yorum düşünce ile seçimi doğru ayırır?

- A) Bir düşüncenin akla gelmesi, davranışın zorunlu gerçekleşmesi demektir.
- B) Kötü telkini fark etmek ve ona uymamayı seçmek mümkündür.
- C) Sığınma mesajı insanın bütün karar sorumluluğunu kaldırır.
- D) Yanlış düşünceyi fark eden kişi artık doğru davranamaz.

7. Broşürdeki ortak uygulama

Bir gezi broşürü “Tavaf yapılır; öyleyse bu ibadet yalnız hac olabilir.” diyor. Ders notunda tavafın hacda da umrede de bulunduğu belirtiliyor. Broşürde zaman ve Arafat bilgisi yer almıyor.

Broşürün çıkarımındaki temel sorun hangisidir?

- A) Tavafın iki ibadette de bulunması onun hiçbir anlam taşımadığını gösterir.
- B) Zaman bilgisi eksikse ibadetin varlığı da inkâr edilmelidir.
- C) Ortak özellik, tek başına ayırt edici özellik gibi kullanılmıştır.
- D) Broşür yazılı olduğu için ders notundan mutlaka üstündür.

8. Kavram kartlarını onar

Dört kart hazırlanmıştır: K “Vahyi iletme – Cebrail”; L “Sûra üfleme – Mikail”; M “Tabiat olaylarıyla ilgili görev – İsrail”; N “Davranışları kaydetme – Kiramen Kâtibin”. İki ad yanlış yerde kullanılmıştır.

Doğru kartları koruyarak yanlış iki kartı eşleştiriniz. Düzeltmenin bütün kartları silmekten neden farklı olduğunu açıklayınız.

9. Ödülün görünmediği iş

Sınıf ortak bahçeyi temizleyecek. Bir öğrenci görevini ancak adı panoda ilan edilirse yapacağını söylüyor. Diğeri, ortak alanın sorumluluğunun tanıtım olmasa da sürdüğünü belirtiyor.

İkinci yaklaşımın melek ve ahiret bilinciyle ilişkisi hangisidir?

- A) Ahlaki sorumluluğu yalnız insanların görmesine ve ödüllendirmesine bağlamamak
- B) Her türlü teşekkürün yanlış ve yasak olduğunu ileri sürmek
- C) Bahçe görevinin sonuçlarını hiç önemsememek
- D) İlk öğrencinin bütün inancı hakkında kesin hüküm vermek

10. Zincir mesajın baskısı

Bir mesaj “Bunu bütün arkadaşlarına göndermezsen kötü biri olursun.” diyerek öğrenciyi korkutuyor. Kaynak belirtilmemiştir. Sınıf, Nâs suresinin telkinleri fark etme mesajını konuşmaktadır.

Hangi davranış hem telkini hem sorumluluğu dikkate alır?

- A) Korku uyandırdığı için mesajı doğrulanmış bilgi saymak
- B) Sorumluluktan kaçmak için mesajı herkese göndermek
- C) Mesajı göndermeyen için inancını kesin olarak yargılamak
- D) Baskı kuran telkini fark edip doğrulanmamış içeriği yaymamak, gerektiğinde güvenilir bir yetişkine danışmak

11. Anlam sırasını kur

Kavram kartları karışmıştır: **K** “Mahşer: yeniden dirilenlerin toplanması”; **L** “Ba’s: yeniden diriliş”; **M** “Hesap: davranışlarla ilgili değerlendirme”. Görev bütün ahiret aşamalarını saymak değil, bu üç kavramın kendi arasındaki anlam sırasını kurmaktır.

Bu üç kartı anlam ilişkisine göre sıralayınız.
Ortadaki kartın önceki ve sonraki kartla bağıntıyı açıklayınız.

K Mahşer: yeniden dirilenlerin toplanması	L Ba’s: yeniden diriliş	M Hesap: davranışlarla ilgili değerlendirme
---	---	---

12. Umre planındaki ek

Bir öğrenci umre tanıtım dosyaşına “Arafat vakfesi umrenin zorunlu bölümüdür.” yazıyor. Arkadaşı, Arafat vakfesinin hacla ilişkili olduğunu belirtiyor. Dosyanın diğer kısmında ihram, tavaf ve sa’y yer alıyor.

Dosya hangi biçimde düzeltilmelidir?

- A) İhram, tavaf ve sa’y bütünüyle çıkarılmalıdır.
- B) Arafat vakfesi umrenin parçası olarak sunulmamalı; diğer verilen ortak uygulamalar korunmalıdır.
- C) Arafat adı geçtiği için dosyadaki bütün bilgi doğru sayılmalıdır.
- D) Umre, belirli hac günlerine zorunlu bağı ibadet diye yeniden tanımlanmalıdır.

13. Kayıt ile irade

Bir öğrenci “Davranışların Kiramen Kâtibin ile ilişkilendirilerek kaydedilmesi anlatılıyorysa insan artık seçim yapmıyor demektir.” diyor. Başka biri kaydetme ile davranışı seçmenin ayrı anlamlar olduğunu hatırlatıyor.

Hangi örnek bu anlam farkını açıklamaya en uygundur?

- A) Bir olayın kayda geçirilmesi, o olayın bütün seçimlerini kayıt aracının yaptığını göstermez.
- B) Kayıt varsa kaydedilen olay hiç gerçekleşmemiştir.
- C) Seçim yapan kişinin davranışı hiçbir biçimde değerlendirilemez.
- D) Kaydetme ve seçme aynı kelimeyle yazılmadığı için aralarında hiçbir ilişki kurulamaz.

14. Yarım kalan farkındalık kartı

Sınıfın farkındalık kartında şu boşluklar vardır:

Kötü bir telkinin aklıma gelmesi,
onu _____ olduğum anlamına gelmez.
Davranışımda _____ kullanabilirim.

Kart Nâs suresinin sığınma mesajıyla ilişkilendirilecektir.

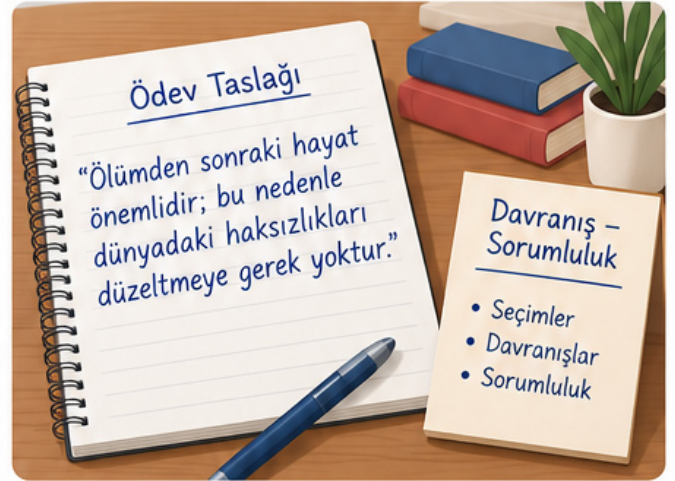
Boşlukları uygun ifadelerle tamamlayınız. Kartın öğrencinin açıklaması olduğunu, sure metninin aynıysa olmadığını nasıl belirtirsiniz?

15. Yarın hesabı, bugünkü görev

Öğrenci, ahiret konulu ödevinde “Ölümünden sonraki hayat önemlidir; bu nedenle dünyadaki haksızlıkları düzeltmeye gerek yoktur.” yazıyor. Öğretmen hesap bilincinin davranışların önemini vurguladığını hatırlatıyor.

Hangi düzeltme bu hatalı sonucu giderir?

- A) Ahiret konuşulduğunda bütün dünya görevleri ortadan kalkar.
- B) Hesap bilinci yalnız başkalarının hatalarını saymak içindir.
- C) Hesap bilinci bugünkü tercihler ve haksızlığı gidermeyle ilgili sorumluluğu güçlendirebilir.
- D) Davranışlar değerlendirileceği için insan hiçbir seçim yapamaz.

16. Karşılaştırma panosunun boşluğu

Hac-umre panosunda iki sütun vardır: “Ortak uygulamalardan örnekler” ve “Ayırt edici özellikler”. Öğrenci iki sütuna da yalnız ihram ve tavaf yazmış, karşılaştırmanın tamamlandığını söylemiştir.

Panonun neden ayırt etmeye yetmediğini açıklayınız. İkinci sütuna hac ve umre bakımından iki karşılaştırma cümlesi yazınız.

17. Düzeltme görünür olsun

Sınıfın ortak hesabında bir öğrenci yanlışlıkla başkasının emeğini kendi adına yazmıştır. Hatasını fark eder ama “Kimse bilmiyor; sessiz kalırsam sorun kalmaz.” diye düşünür.

Görünür denetim olmasa da sorumluluk ilkesine uygun iki adımlı bir düzeltme planı yazınız. Kişiyi etiketlemek yerine davranışa odaklanınız.

18. Sığınma ve yardım isteme

Bir öğrenci kendisini yanlış davranışa çağıran grup baskısıyla karşılaşıyor. Nâs suresinin mesajını düşünürken “Sığınma, güvendiğim bir yetişkinden yardım istememe engeldir.” sonucuna varıyor.

Bu sonucun neden gerekli olmadığını açıklayınız.

Sığınma mesajıyla sorumlu bir destek arayışını birlikte içeren iki davranış öneriniz.

19. Sözlükteki iki düzey

Bir sözlük taslağı “Meleklerin görevleri” ve “İnsanların günlük ihtiyaçları” başlıklarını birleştirmiştir. Altında vahyi iletme, uyku, davranışları kaydetme ve beslenme sözcükleri vardır.

vahyi iletme

uyku

davranışları
kaydetme

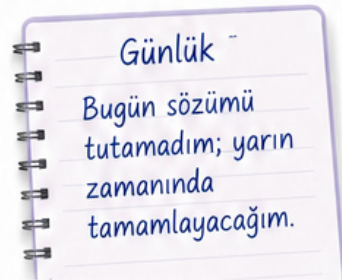
beslenme

Verilen ifadeleri iki başlıkla eşleştiriniz.

Bu eşleştirmenin melekleri insan gibi tanımlama hatasını nasıl önlediğini açıklayınız.

20. Öz değerlendirme mi, yargılama mı?

Bir öğrenci günlüğüne “Bugün sözümü tutamadım; yarın zamanında tamamlayacağım.” yazıyor. Arkadaşı ise “Sözünü tutamayan herkesin inancı kesinlikle aynıdır.” diyor.

Sözünü tutamayan
herkesin inancı
kesinlikle aynıdır.

Bu iki cümle arasındaki temel fark hangisidir?

- A) İlki bütün insanlar hakkında hüküm verir; ikincisi yalnız plan yapar.
- B) İkisi de aynı ölçüde kişilerin iç dünyasını kesin kanıtlar.
- C) İlkinde düzeltme sözü olduğu için sorumluluk bütünüyle bitmiştir.
- D) İlki kendi davranışını ve düzeltmeyi ele alır; ikincisi tek davranıştan iç inanca aşırı genelleme yapar.